

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Triple Sec „Zondag” per Literflesch . . . f 3.50 **Firma J. ZONDAG**
 „ 1/2 ” . . . f 1.80 **Fabriek van fijne Likeuren**
 „ 1/4 ” . . . f 0.95 **Laan 16 en 18^A - DEN HAAG - Teleph. 3209**

INHOUD: Ind. Kunstavond voor den Watersnood in Ned.-Indië. — Ingekomen giften voor den Watersnood in Ned.-Indië. — In Memoriam. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

Indische Kunstavond voor den watersnood in Ned.-Indië.

Beschermheer: Mr. Th. B. Pleyte, Minister van Koloniën.

Eere-comité: Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, Burgemeester van 's-Gravenhage; Mr. J. H. Abendanon, oud-directeur van Onderwijs in Indië; Chr. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter „Oost en West”; H. Colijn, oud-Minister van Oorlog; Mr. D. Fock, oud-minister van Koloniën; J. Th. Gerlings, directeur Indische Stoomtram Maatschappij; G. F. de Bruyn Kops, voorzitter der Vereeniging Ambtenaren Binnenlandsch Bestuur; H. C. A. G. de Vogel, oud-Resident van Semarang; Jhr. Mr. H. C. van der Wijck, directeur Indische cultuur maatschappijen en J. W. IJzerman, oud-lid Tweede Kamer Staten-Generaal.

De uitvoering zal plaats hebben op Woensdag 15 Maart in den Kon. Ned. Schouwburg te 's-Gravenhage. De afdeling 's-Gravenhage van de vereeniging „Oost en West” heeft de regeling op zich genomen en wordt daarbij bijgestaan door de Indische Vereeniging en leden van de Indologische Studentenvereeniging. Daar de avond een specifiek Indisch karakter zal dragen, zal hij niet alleen voor oud-gasten, doch ook voor hen, die nooit in Indië geweest zijn, zeer aantrekkelijk worden. Behalve Indische muziek, zang en dans, staan Indische tableaux op het programma. Prinsen uit Javaansche vorstenhuizen, zonen van regenten en andere hier te lande studeerende inlandsche jongelieden zullen aan de uitvoering meedoen. Verder hebben o.a. Madme. Sorga en de heeren Borgesius en Herman Kloppers hunne medewerking welwillend toegezegd. De gamelan, die bespeeld zal worden, is door den heer Scheurleer beschikbaar gesteld.

De prijzen der plaatsen zijn f 4.— (loge), f 3.— (zaal), f 2.— (2e rang) en f 1.— (3e rang).
 Zoolang de voorraad strekt zijn kaarten verkrijgbaar bij: den Secretaris der afdeling Laan van Meerdervoort 187 (Tel. Haag 2655) en de Directrice van Boeatan, Heulstraat 19 (Tel. Haag 4695).

Ingekomen Giften voor den Watersnood in N.-I.

Ontvangen tot en met 24 Februari 1916	f 2692.50
Sedert ontvangen:	
Uit Warmond	543.—
Door den heer Bakhuizen v. d. Brink	160.—
Van de afdeling Apeldoorn	35.—
Van de afdeling Haarlem	330.—
Van de afdeling 's-Gravenhage	103.05
Van de vereeniging Ochaginta	11.15
Van Z. M. te 's-Gravenhage	25.—
Van A. C. V. te 's-Gravenhage	2.50
Totaal	f 3902.20

In Memoriam.

Mejuffrouw Alberta Jacoba van Loghem. †

Heden is op Nieuw Eik en Duinen ter aarde besteld het stoffelijk overschot van eene verdienstelijke vrouw, die zich gedurende een groot aantal jaren gewijd heeft aan het meisjes-onderwijs in Indië, en ook na haar terugkeer in het moederland is blijven werken voor het haar lief geworden land. Als directrice van de particuliere meisjesschool te Soerabaja, die onder hare leiding tot grooten bloei geraakte, heeft mej. van Loghem talloos velen gevormd tot degelijke vrouwen en moeders. Haar is nimmer het geluk ten deel gevallen zelve een gezin om zich heen te zien. Eenzaam is zij door het leven gegaan, tot het einde toe. Dit verminderde hare belangstelling voor het welzijn van anderen niet; integendeel, het maakte zoo mogelijk deze belangstelling nog grooter. Zelfzucht bleef haar vreemd, en wie haar kwam raadplegen over algemeene belangen, kon zeker zijn haar steeds bereid te vinden tot een goed doordacht, warm gevoeld advies. Zelf heeft ondergeteekende dit weinige weken geleden nog mogen ondervinden, toen hij het oordeel van mej. van Loghem inriep over de voorgenomen oprichting van eene verder gaande school ten behoeve van meisjes der inheemsche bevolking van Indië. Het bleek ook uit de van groote waardeering blij gevende woorden bij haar graf gesproken door den heer R. Zijderhof, voorzitter der Haagsche afdeling van Oost en West, van welker bestuur de overledene een werkzaam lid was. Ook ondergeteekende huldigde haar voor hetgeen zij gedaan heeft voor het onderwijs in Indië. Mej. van Loghem was eene lieve strijdster voor het goede, in welken vorm ook. Haar heengaan zal diep worden betreurd door allen, die haar in haar werken hebben gekend, en bovenal door hare oud-leerlingen, die hare nagedachtenis zeker in hooge eere zullen houden.

Den Haag, 28 Febr. 1916. J. H. ABENDANON.

Uit de O. I. Mail.

Het jaar 1915.

De meeste Inl. bladen van 3 Jan. j.l. wijden een hoofd-artikel aan de gebeurtenissen van het afgelopen jaar, waaruit blijkt, dat ook N.-I. eenigszins onder den wereldoorlog geleden heeft, niet alleen wat de handel betreft. De „Javabode” schrijft o.m.:

„De uitvoering van tal van maatregelen moest worden opgeschort uit gebrek aan middelen, de zoo lang gewenschte en zoo hoog noodige verbetering van de positie van tal van categorieën van ambtenaren bleef, al weder uit het niet aanwezig zijn van fondsen, achterwege.

De invloed van den oorlog kenmerkte zich ook door het feit, dat tal van personen werkloos werden en velen te vergeefs naar een betrekking zochten.

De geldnood, waaronder zowel Nederland als Indië zuchtte, deed onze Regeering eindelijk besluiten tot het doen van een stap, waartoe Hare voorgangers lang gearzeld hebben.

De Indische leening is de eerste en daarom vermeldens-

waardige stap geweest voor de financieele zelfstandigheid, al zal die zelfstandigheid eerst dan volkomen zijn, als uitsluitend de vertegenwoordigers van de Koloniën zeggingschap krijgen over de inkomsten en uitgaven van onze overzeesche bezittingen. Al zag 1915 een verbeterd of liever een gewijzigd voorstel betreffende het instellen van een Kolonialen Raad, tot een beslissing is het in dit jaar niet gekomen.

De oorlog heeft ook het vraagstuk van onze weerbaarheid meer naar den voorgrond gebracht. De rellletjes te Singapore in het begin van dit jaar, hebben ons doen afvragen of ons koloniaal leger voldoende opgewassen is tegen zowel den binnenlandschen als buitenlandschen vijand; of het, waar in den laatsten tijd sommige plaatsen op de buitenbezittingen zeer roerig zijn, wel in staat is in spannende tijden de rust en de orde te bewaren door heel onze Koloniën heen.

Dat men, bij het zien in de toekomst, en bij het afvragen, wat wij doen moeten, als een buitenlandsche vijand onze kusten nadert en een landing beproeft, tot de ontdekking moet komen, dat wij niet sterk genoeg zijn, niet voldoende toegerust om een vijand het hoofd te bieden, spreekt van zelf.

Zeker, een versterking van de vloot in onze wateren is in voorbereiding, maar ook ons leger heeft versterking noodig.

Niet veel verder is men in het afgelopen jaar gekomen met de plannen tot het instellen van een Inlandsche militie. Zeker, er zijn tal van bezwaren verbonden aan de uitvoering van die plannen, maar er van komen moet het toch. En als wij bij den Inlander het besef kunnen bijbrengen, dat hij als soldaat niet alleen onze belangen verdedigt, maar ook de zijne, in het bewustzijn komt, dat wij niet zijn vijanden, maar zijn medestanders zijn, wiens belangen met de zijne parallel gaan, al zijn de resultaten soms verschillend, dan gelooven wij, dat wij ook in den Inlander een soldaat zullen hebben, die ons zal bijstaan.

Daarom was de strijdvraag over de waarde van den Javaan als soldaat ons niet zeer sympathiek van den kant van hen, die den Javaan wat al te veel in een ongunstig licht stelden tegenover den soldaat van anderen landaard. Het was goed, dat mannen van ervaring tegen die onbekookte meeningen zijn opgekomen en hun bevindingen met den Javaanschen soldaat hebben meegedeeld. Hier verscheen hij in een veel beter en meer sympathiek licht, dan wat Asymptoot en anderen lieten schijnen.

In Celebes traden rooverbenden driest op en de toestand was zoodanig, dat het lid van den Raad van Indië, de heer Coenen, naar het gewest werd gezonden, waar hij vroeger als gouverneur was werkzaam geweest. Bekend met de bevolking en met de toestanden, was het goed dat door hem een onderzoek werd ingesteld naar de ware oorzaak. Of hier het bestuursbeleid had gefaald of andere oorzaken in het spel waren?

Hoe het zij, vrij spoedig na zijn komst keerde de rust in Celebes weer, al blijft het zaak goed op te letten en op zijn hoede te zijn. Of de onlusten op verschillende plaatsen met elkaar in verband staan, valt te betwijfelen.

Gouverneur-Generaal Idenburg bleef trouw op zijn post. Nu de omstandigheden niet zijn aanblijven noodzakelijk maken, gaat hij in het begin van het volgend jaar heen.

Hij heeft zijn plicht tegenover land en volk gedaan. Niet slap was zijn optreden tegenover de Inlandsche be-

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hoff. van H. M. de Koningin.

Hoff. van H. M. de Kon.-Moeder.

volking, maar juist en breed inzicht dat onze Inlandsche broeders meer door goede behandeling en juiste en behoorlijke behartiging van hun belangen tot ons zijn te brengen en met ons zullen gaan, dan door harde behandeling, en door een verhouding van meester en knecht.

De groote massa van de Inlandsche bevolking is als kinderen, voor wie nog gedacht en gewerkt moet worden. Zij hebben te gehoorzamen als kinderen hun ouders hebben te doen.

Maar dat gehoorzamen worde geleerd zooals een ouder zijn kind leert, niet als de slavendrijver, die den slaaf dresseert. Niet om ons best-wil alleen hebben zij te luisteren, maar ook om het hunne. Dat inzicht moet hun worden bijgebracht en dat kan niet geschieden door minachtend over hen te redeneeren, vooral niet als dat geschiedt door Europeanen, wier moreel niet als voorbeeld kan dienen en die zelf voor hun gedragingen de tuchtroede noodig hebben.

In 1915 hebben wij de onverkwikkelijke Brinkmanzaak gehad. Een zaak, welke de strijd om de afschaffing van de doodstraf wat acuter heeft gemaakt, maar waarvoor de belangstelling al spoedig luwde.

Het gevangeniswezen is, door de ontvluchting van den moordenaar en vervolgens zijn zelfmoord, in geen bepaald schitterend licht gekomen. Dat tal van dingen moeten worden veranderd, spreekt van zelf. Hier heeft Indische laksheid veel kwaad gedaan. En deze zaak heeft ons verder doen zien, dat de politie elementen onder zich heeft, die sterk aan de betrouwbaarheid van dit corps hebben doen twifelen. Men kan de hoofden hiervan geen verwijt maken. Zij moeten werken met de middelen, waarover zij de beschikking krijgen. Maar moge men in het volgend jaar tot inzicht komen, dat betere salariering, betere promotiekansen zeker het corps zullen verbeteren."

Gul Ned.-Indië.

Het Centraal Comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland maakte bekend, dat sedert de vorige opgave ontvangen werden:

- f 192.50 27ste storting Comité Solo.
- „ 5000.— 12de storting Comité Batavia.
- „ 133.50 Suikerbond Soerabaja.
- „ 10.— N. N. Semarang.

Met inbegrip der reeds eerder bekend gestelde bijdragen, werd totaal f 885.634.29 ontvangen, waarvan f 850.000.— bereids telegrafisch naar Nederland werd overgemaakt.

Rebelleerende ingezetenen.

In den ochtend van den 2en Jan. j.l. kwamen te Pasoeroean ongeveer 300 Inlanders den patih in zijn woning opzoeken, om hun misnoegen te kennen te geven over den dienst der pestbestrijding, die een aan pest overleden patiënt nog met injecties pleegt te behandelen.

Het onderbrengen van lijders in de pestbarakken en het brengen van hun woningen in gunstiger condities, met het oog op mogelijk pestgevaar, zijn eveneens maatregelen van den bestrijdingsdienst, waartegen de klagers met luider stemme protesteerden.

Op dien dag waren 3 kamponglieden overleden, van wie één in het Bangilsche. Toen de dokter van de pestbestrijding aankwam om zijn plicht te doen, zag hij een samenscholing van 200 Inlanders; hij ging onverrichterzake heen. Kort daarop verschenen de assistent-resident en de patih, vergezeld van vele politiedienaren. De menigte was niet te bewegen uiteen te gaan en uitte bedreigingen tegen den dokter der pestbestrijding.

We kennen de bevolking van Pasoeroean als zeer solidair, zoo schrijft de „Javabode" en vervolgt: Zoo zij zich ergens tegen verzet, is dit slechts na rijp beraad. Het bestuur neme maatregelen om de agitatie te doen ophouden.

Passenstelsel op de Buitenbezittingen.

Sedert 1 April 1915 is, zooals bekend mag worden verondersteld, het reizen van Inlanders en vreemde Oosterlingen op Java en Madoera en van daar naar de Buitenbezittingen aan geen beperking meer onderworpen, doch kunnen zij desgewenscht van het districts- of onder-districtshoofd, voor zoover Inlanders betreft en van het hoofd van plaatselijk bestuur, voor zoover vreemde Oosterlingen aangaat, een legimitatiekaart krijgen.

Thans zullen ook de beperkende bepalingen op het reizen van Inlanders en vreemde Oosterlingen op de Buitenbezittingen, op een nader door den Gouverneur-Generaal te bepalen dag grootendeels worden opgeheven.

In de laatst ontvangen „Javasche Courant" is de in het belang van handel en verkeer noodig geoordeelde herzienings-ordonnantie van de nog van kracht zijnde regelingen van het passenstelsel opgenomen.

Verboden invoer van geschriften.

Onlangs werd door de Ind. Regeering het verbod uitgevaardigd tot den invoer in Nederlandsch-Indië van het in sanskriet letterschrift gedrukt pamflet Gorkha bhasa No. 1 en thans ten aanzien:

1°. van een in het Arabisch met Arabische karakters gedrukt pamflet;

2°. van een in het Arabisch en in het Hindoesthani met Arabische karakters gedrukt pamflet;

3°. van een in het Maleisch met Latijnsche karakters gedrukt pamflet getiteld: Seroean (dat is uitroep, kreet), Partij National Hindia;

4°. van een in het Fransch met Latijnsche karakters gedrukt pamflet, getiteld: Les Musulmans de l'Afrique du Nord et le „Djihad" (dit Arabische woord beteekent,

als wij wel zijn ingelicht, verloochening of ontkenning. Red. J. B.);

5°. van het te San Francisco uitgegeven periodiek Hindustan Gadar, gedrukt met Arabische, Dewanagari en Goermoeckhie karakters.

Het verbod geldt ook voor exemplaren dier geschriften in andere talen of letterschriften.

Alle hebben zij een min of meer opruiend karakter.

Bondscursussen.

De cursussen van den Bond voor niet-gediplomeerde ambtenaren zijn begonnen met 38 leerlingen en 3 toehoorders en worden gehouden in de 3e school op Kramat.

Er wordt les gegeven in comptabiliteit door den heer Cohen; in de Nederlandsche taal en rekenen door den heer Verhulst en in aardrijkskunde, rekenen en staatsinrichting door den heer Assendorp.

De cursus duurt 3 jaren. In het 2e en 3e cursusjaar wordt bovendien nog Fransch, Duitsch, Engelsch, burgerlijk- en handelsrecht onderwezen.

Voor den Indischen jongen.

Uit goede bron kan het „Bat. Hbld." mededeelen, dat aan het Departement van Onderwijs een regeling wordt samengesteld, ten doel hebbende aan bekwame Indische jongelieden, die in Indië hun einddiploma H.B.S. met 5-jarigen cursus hebben behaald, studie-beurzen te verleenen, alsmede vrijen overtocht naar Nederland, ten einde hen in staat te stellen om zich aan een inrichting van hooger onderwijs verder te bekwamen.

Wij kunnen dezen maatregel niet anders dan luide toejuichen. Flink Indische jongelieden behoeven dus hun heil niet meer te zoeken in een plaatsing bij het B. B. of het officierskorps, doch worden nu in de gelegenheid gesteld om zich in andere richtingen te bekwamen. Wij twifelen niet of de Indische jongen zal de meest doorslaande bewijzen geven, dat hij deze regeeringshulp ten volle verdient.

Nieuwe bladen.

Verschenen is het eerste nummer van „Het Leven in Ned.-Indië", een weekblad, onder redactie van mevrouw G. C. v. d. Horst-van Doorn.

Actueel, zooals het eveneens nieuwe blad de „Reflector", is dit eerste nummer van „Het Leven" niet, doch er is meer aandacht gewijd aan den tekst, zoo schrijft het „Bat. Hbld."

Is de „Reflector", in de eerste plaats een geïllustreerd blad, terwijl de redactie van „Het Leven" zich meer ten doel stelt het geven van beschouwingen op allerlei gebied en betrekking hebbend op Indië, waarin zij in haar eerste nummer uitstekend geslaagd is.

De technische verzorging kon beter! Mooi zijn de foto's nog niet, maar dat zal wel verbeteren.

Ook het weekblad „De Voorpost" is verschenen.

Hiervan schrijft bovengenoemd blad:

Wij kunnen onze journalistieke baby tot onze spijt geen hartelijk welkom toeroepen!

„De Voorpost" is — het staat ten minste in den kop van het blad — een orgaan, gewijd aan de belangen van Indië.

Maar leest men de holle frazen, waarmee de kolommen gevuld zijn, door, dan komt men tot de conclusie, dat de redactie niet bijster goed weet welke de belangen van Indië zijn.

En volkomen slaan op de „Voorpost" de woorden, welke de heer Dekker schrijft aan het adres van de „Modjopait":

Er komt zoo goed als niets in voor over de groote politieke vraagstukken, voor dit land van belang. Veel te weinig over vakbeweging en over bestaande misstanden. En dat zijn dan toch wel onderwerpen, waarvan de bespreking de lezers van „Modjopait" heel wat strijdbaarder zullen maken dan steeds maar weer het onverkwikkelijke, de sop de kool niet waard zijnde, stuk van Fabricius.

Bovendien moet ik ernstig waarschuwen om maar steeds te schermen met de tegenstelling Oosterling — Westerling, waarmee men misschien goedkope successen behaalt.

Redacteur van de „Voorpost" is Tjipto Mangoenkoesomo. Hem willen wij toeroepen — ook al weten wij geen gehoor te zullen ontvangen — gooi uw roer om! Gij stuurt thans op verraderlijke klippen aan, waarop gij strandt en met u uw beweging!"

Aldus het „Bat. Hbld."

PERSONALIA.

De nieuwe Directeur van B. B.

De heer H. Carpentier Alting, de adviseur van het Volkscredietwezen, is benoemd tot Directeur van het Departement van Binnenlandsch Bestuur, in plaats van den heer D. Tollenaar, die zes Januari naar Europa vertrok.

Men heeft deze beslissing afgewacht van den nieuwen Gouverneur-Generaal, aan wien men uit deferentie zijn oordeel heeft gevraagd.

De heer Carpentier Alting kan wijzen op een jaren-langen dienst. In 1886 trad hij in dienst van het Gouvernement, als bestuursambtenaar en werd al vrij spoedig controleur, in welke functie hij zeer voldeed.

Al spoedig viel de aandacht van den organisator van het Landbouweredietwezen, den heer De Wolff van Westerrode, op den controleur, die zich vooral bezig hield met het bevorderen van de economische welvaart van de bevolking van zijn streek.

In 1900 ging hij naar het Credietwezen, dat van Landbouweredietwezen in Volkscredietwezen werd veranderd, over. Tot nu toe heeft hij zich geheel gewijd aan dien belangrijken tak van dienst, van zoo veel invloed op de economische

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleenin
Prolongatie - Deposito - C...

Safe-Inrichting.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPE STRAAT 1!
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie.

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSMA.

GEBR. ALES,
Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag
SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTE BREMER SIGAREN
..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

Kleedingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM
—
DEN HAAG
—
GRONINGEN
—
HOORN
—
LEEUWARDEN
—
HILVERSUM.

ONZE GEMAAKTE
**HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING**

is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING

Kleedermakerij van den eersten rang

Japansche Kunst

THEEHANDEL
THEESALON

Van Yeen & Co.
Plaats 33 - Tel. H. 2375

SCHOLEN VAN HET NUTSDEPARTEMENT te NIJMEGEN.

1. Fröbelschool voor leerlingen van 3 tot 6 jaar.
2. School voor jongens en meisjes van 6 tot 13 jaar. Opleiding voor H.B.S. en Gymnasium. Het vorig jaar slaagden van 44 leerlingen 36 voor de H.B.S. en 6 voor het Gymnasium.
3. Meisjesschool voor leerlingen van 12 tot 16 jaar. Onderwijs in vreemde talen door leeraren met middelbare bevoegdheid.
4. Kweekschool voor opleiding tot onderwijzeres voor leerlingen van 14 tot 18 jaar. Het vorig jaar slaagden voor de akte onderwijzeres 12 leerlingen, voor gymnastiek 10 en voor handwerken 7.

De directeur geeft adressen van families, die meisjes in huis nemen.
Nadere inlichtingen verstrekken voorts de directeurs resp. directrices van de genoemde scholen.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”
OPGERICHT 1906.
Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.
Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.
Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

HEINEKEN'S Glazenwasscherij

STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
: Gordijnen :
in meer dan 500 dessins
KLENUS' Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE
Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

Kleermakerij UNICUM
Hofspui 10 (5de Huis vanaf de Lange Poten) DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN
VERMAKEN
MODERNISEREEN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.
Bijz. geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschiedt bij ons op eigen atelier.

Adverteeren doet verkoopen.

toestanden van de inlandsche bevolking, eerst als inspecteur, later als adviseur.
De „Javabode" merkt op:
„Men zal wellicht het verwijt aan de Regeering hooren, dat zij niet een man tot Directeur van B. B. heeft gekozen, uit de bestuursambtenaren zelf, maar men zou dan vergeten dat de heer Carpentier Alting, als adviseur van het Volkscrédietwezen, door zijn aanraking met de bestuursambtenaren en met de bevolking, een kijk heeft gekregen, welke niet alle bestuursambtenaren hebben en niet kunnen verwerven.”
De heer Carpentier Alting zal als adviseur voor het volkscrédietwezen worden opgevolgd door den heer O. P. Beseling, controleur B.B., sedert een paar jaren ambtenaar bij het volkscrédietwezen.

Een afscheid.
Het „Soer. Hbld." schrijft: Onze katholieke stadgenooten zullen met leedwezen hebben kennis genomen van het voorgenomen vertrek van rév. mère Angèle, provinciale overste der Ursulinen van Ned.-Indië.
In de „Javapost" van 31 December schrijft pastoor Fleeckers alhier o.m. over deze bijzondere vrouw, die 9 Aug. 1878 te Soerabaja voet aan wal zette:
„Van stonde af aan was zij hier met opgewektheid en succes werkzaam; hoeveel diploma's lager onderwijs, verkregen aan dit instituut, zijn niet persoonlijk aan Rév. Mère Angèle te danken! Immers hare begaafdheden werden geëvenaard door haar ijver en toewijding.
Gedurende ruim 25 jaar bestuurdde zij haar communiteit met liefde, voorzichtigheid en beleid, zoodat men gerust mag zeggen, dat naast Moeder Louise, de bloei van 't Instituut, in elk opzicht, aan Rév. Mère Angèle te danken is; zij toonde voortdurend door woord en daad de grootste belangstelling wat betreft 't degelijk onderwijs en deed die ook krachtig in hare zusters ontkiemen en aangroeien. Doch de zogenaamde 2de School, uitsluitend voor katholieke kinderen bestemd, beschouwde zij steeds als de parel van haren werkkring. Wij, Pastoors van Soerabaja, wij zijn Rév. Mère Angèle den allergrootsten dank verschuldigd voor alles wat zij op zulk een onbaatzuchtige wijze voor onze katholieke meisjes en niet 't minst voor de weezen deed.”

De aanslag op den Assistent van „Mormontana”.
Door drie koelies is een aanslag gepleegd op den assistent van Lierop der onderneming „Mormontana" te Njalindoen (bij Soekaboemi Preanger Regentsch.).
De koelies, boedjangs der onderneming, waren niet op het werk verschenen, waarom de heer Van Lierop zich naar de boedjang-kompong begaf, om de oorzaak daarvan op te snorren. Al spoedig kreeg hij de „spijbelaars" in de gaten, die zich met eenige „kampongbelles" vermaakten.
Toen de heer van Lierop hen aansprak, namen zij een dreigende houding aan en ondanks zijn kalm optreden, vielen zij hem onverhoeds aan. Twee der kerels waren met messen gewapend. De heer Van Lierop, ongewapend zijnde, verzdedigde zich zoo goed mogelijk met zijn vuisten. Bij het parceren der messteken werden twee zijner vingers half afgesneden.
Eén der kerels viel hem op een gegeven oogenblik ook van achter aan, en bracht hem een vrij diepe snede aan het achterhoofd toe. De heer Van Lierop stortte bewusteloos neer. Zijn hulpgeroep was intusschen door den administrateur, den heer Kingma, gehoord, die toegesnel, hem vond liggen, badende in z'n bloed.
De heer Kingma liet het slachtoffer onmiddellijk naar de „Juliana Kliniek" alhier vervoeren. Vooral de hoofd-wond bleek vrij ernstig en diep te zijn. Weinig scheelde het of de hersens waren geraakt. De algemeene toestand van den heer Van Lierop, is, naar omstandigheden, vrij goed.
De daders zijn voortvluchtig.

De Hoofdinspecteur van het Boschwezen.
De hoofdinspecteur van het Boschwezen, A. Th. L. Sal-verda, verlaat begin 1916 's lands dienst.
Na het vorig jaar wegens een ernstigen ziekteaanval naar Europa met verlof te zijn vertrokken, keerde de heer Sal-verda, tegen veler verwachting, in Februari terug. Hij kan het echter wegens gezondheidsredenen niet volhouden.
(Bat. Hbl.).

Chef van den geneeskundigen dienst der Marine.
Dr. Borgesius, chef van den geneeskundigen dienst van het Departement der Marine, gaat nog deze maand naar Europa terug.
Hij is voor den tropischen dienst afgekeurd.
Twee jaren zal hij in Nederland de Koninklijke Marine nog dienen om dan het zeemanspetje, dat zoo vele jaren zijn hoofd heeft getooid, aan den kapstok te hangen.
(Bat. Hbld.).

Op Dienstreis.
De directeur van onderwijs, dr. E. Moresco, zou den 12en Januari e.v. met den heer Hellwig, inspecteur voor het inlandsch onderwijs, op dienstreis gaan naar de Padangsche Bovenlanden.
De Inlandsche scholen zouden worden geïnspecteerd en bovendien zou een nieuwe school door den directeur geopend worden.

Hoog Bezoek.
De gouverneur-generaal der Philipijnsche eilanden zal in Maart a.s. Java bezoeken, om zich op de hoogte te stellen van den landbouw en het onderwijs hier te lande.

Suriname.
Bij de openbare behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1916 in de Tweede Kamer, maakte de waarnemende Minister van Koloniën, de heer Rambonnet, naar aanleiding van een brief van een gewezen Surinaamsch ambtenaar, de opmerking, dat het „eigenaardig" was, dat sedert de „Hollandsche" visiteur geen rechtstreekschen invloed meer had op de heffing, de invoerrechten zijn teruggelopen.
Men mag aannemen, dat, ware Minister Pleyte zelf tegenwoordig geweest, een dergelijke opmerking niet zou zijn geuit. De Surinaamsche bladen komen daar met kracht tegen op. „De West" van 1 Februari schrijft:
„Dergelijke onbehoorlijkheden kan men zich alleen straffeloos veroorloven tegenover Suriname, zijnde de koloniale Asschepoetster, waar niemand om geeft. Men had eens een dergelijk schrijven van een vroeger ondergeschikt

ambtenaar, krenkend voor den Gouverneur-Generaal, moeten voorlezen in de Kamer, dan zou men wat gehoord hebben!

Het schrijven, waarvan de Minister zich de tolk heeft gemaakt, is krenkend zoowel voor de bevolking als voor den Gouverneur. Want indien de toestanden zijn als de heer Nakken beweert, is het Bestuur als medeplichtige te beschouwen. Het gouvernement van Suriname heeft verscheidene jaren over de diensten en de voorlichting van den heer Nakken beschikt, is dus volkomen op de hoogte van die toestanden en zou dus met open oogen die misstanden laten voortduren, terwijl het door een eenvoudig middel — het aanstellen van een Hollandschen visiteur, tonnen gouds in de schatkist kan doen vloeien.

Welnu, een gouvernement, dat willens en wetens de schatkist met tonnen gouds benadeelt, is misdadig.
De eer van het Bestuur staat dus op het spel.
Nu een verantwoordelijk Minister in de Kamer getoond heeft de beweringen van den heer Nakken te gelooven, moet het bestuur een onderzoek eischen, gevolgd door een rehabilitatie in 't openbaar van Bestuur en bevolking.”
Tot zoover „De West”.

Toen wij in de Kamer de opmerking van Minister Rambonnet aanhoorden, was onze indruk deze: „men moet geen steenen werpen als men in een glazen huis woont; zou Minister Rambonnet niet weten, dat men in Nederland het smokkelen niet meer heeft te leeren? Leuk toch, deze waarnemende Minister van Koloniën.”
Zie nu hier wat „De Surinamer" o.m. schrijft over hetgeen Minister Rambonnet zo „eigenaardig" vond:
„En is nu die beschuldiging door de aangevoerde cijfers bewezen? Wij voor ons meenen van niet. Want, dat de heer Nakken zulke mooie cijfers heeft behaald tusschen de jaren 1908—1911, is hoofdzakelijk, wij durven gerust te schrijven voor 90 pct. toe te schrijven:

- 1°. aan de in 1908 door Gouverneur Idenburg verhoogde invoerrechten (de hoogere opbrengst werd toen op ongeveer 1½ ton geraamd);
- 2°. aan de bacovencultuur en de balata-industrie, die toen in volle werking waren.

Dat de invoerrechten na 1912 terugliepen, vindt al wederom voor het grootste gedeelte zijn verklaring in het stopzetten van de bacovencultuur en de crisis in het balatabedrijf, waarbij zich vanaf einde 1914 nog voegen de gevolgen van den wereldoorlog.

Gaarne nemen wij den grooten dienstijver van den heer Nakken aan. Maar het is eenvoudig belachelijk, die stijging hoofdzakelijk of zelfs voor een groot deel aan dien ijver en die daling aan zijn heengaan toe te schrijven. Dit noemen wij enorme zelfoverschatting.
Wat ons hier vooral pijnlijk treft, is, dat de wnd. Minister van Koloniën aan een brief zulk een waarde hecht, dat hij dit als een contra-bewijs aanvoert tegen de beschouwing over den achteruitgang der koloniale middelen in de Memorie van Toelichting ontwikkeld en door Gouverneur en Staten aan de hand gedaan. Volgens de Handelingen immers concludeerde de Minister van Koloniën a.i. uit dien brief:

„Mijnheer de Voorzitter! Nu is het eigenaardig, dat vanaf het oogenblik, Juni 1912, dat die Hollandsche visiteur geen rechtstreekschen invloed meer had op de heffing van de invoerrechten, dat middel ook is teruggelopen en wel in ronde cijfers:
van 1911—1912 met f 70.000, van 1912—1913 met f 53000 en van 1913—1914 met f 130.000.
Is deze geste van den minister oordeelkundig en wijs? Vanwaar heeft dan toch de schrijver van den bewusten brief zijn gezag, dat het tegen het oordeel van die de kolonie besturen, kan opwegen? Zeker. Het is goed met die gegevens van particulieren rekening te houden, maar dan diene men toch eerst raad in te winnen bij hen, die ex officio raad en gegevens moeten verstrekken. Dan kan men vergelijken. Daarenboven, als iemand beschuldigd wordt, diene men ook de beschuldigten te hooren.

Mag nu het Bestuur der kolonie zich bij deze zaak neerleggen? Ons dunkt van niet. Want in de recherche wordt het Bestuur getroffen. En zit in deze handelwijze van den minister niet een „manque d'égard" jegens den Gouverneur?”
Wij zijn zeer benieuwd naar de rehabilitatie in het openbaar!

* * *
In „Suriname" van 25 Januari een belangwekkend ingezonden stuk onder het opschrift: „De nood 't hoogst, de redding 't meest nabij?" dat wij, wegens gebrek aan ruimte, hier niet kunnen overnemen, maar waarvan wij de aandachtige lezing ten eerste aanbevelen aan Regeering en Kamerleden. Er is veel uit te leeren.
* * *

In hetzelfde blad een kort verslag van een lezing voor de Surinaamsche Landbouwvereniging gehouden door den heer van Hasselt, hoofd van het gouvernementrubberbedrijf op Java, naar Suriname gezonden om te rapporteeren over de verdere plannen ten aanzien van de gouvernementen rubberplantage Slootwijk. De heer van Hasselt moet onder meer gezegd hebben, dat de bodem van Suriname niet geschikt is voor rubbercultuur. Wij zijn zoo vrij deze uitspraak voorbarig te achten. In Suriname komt in het wild een Hevea-soort voor, die zeer verwant is aan de Para-rubber en nu zou het wel vreemd zijn, dat de bodem niet geschikt zou zijn voor de cultuur van een zoo verwante soort. De kwestie zal wel zijn, dat

bank
enhage.
g.
tratie,
HAGE.
met als
Bij be-
n. Zaken
cholen te
-jarigen
erkend.
n samen.
c. eerst
lasse.
RA.
mag
N.
appij
LANDEN
enhage.
pen.
GAREN
BRUL
EN-
G
Kunst
EL
N
Co.
2375

men de cultuur-voorwaarden nog niet voldoende kent en de Surinaamsche planters zullen wijs doen hunne Heveacultures niet zoo maar op te geven.

Verder meende de spreker dat, wilde de landbouw vreemd kapitaal lokken, hij zich op één cultuur moest toelagen. Wij betwijfelen het zeer, dat de heer van Hasselt dit gezegd heeft en zoo ja, dan zal men in Suriname zoo wijs zijn dezen raad niet te volgen. Wanneer kapitaal-krachtige lichamen groote plantages aanleggen, mogen zij zich op één cultuur toelagen.

Voor de ondernemingen, die gebukt gaan onder gebrek aan werkkapitaal, zou het een ramp zijn afhankelijk te zijn van één product. De geschiedenis van Suriname heeft dit voldoende bewezen.

De spreker verklaarde verder, dat de bodem zich uitstekend leent voor de cultuur van cacao, koffie en suiker.

* * *

Aan hetgeen wij in ons vorig nummer mededeelden over de arrestatie van den heer Lutchman Sing, kan toegevoegd worden, dat de betrokken agent van politie genoemde heer zijn leedwezen heeft betuigd over de hem aangedane bejegening en volledige excuses daarvoor aangeboden. Verder zal bij de „theorie” den agenten een behoorlijke bejegening van de Britsch Indiërs ingeprent worden. A quelque chose malheur est bon.

* * *

In „Dun's International Review” van Januari een artikel van den heer Percival te Paramaribo over hout-exploitatie in Suriname, die hij als goede geldbelegging aanbeveelt.

* * *

Van de hand van den heer E. B. J. Luitink te Paramaribo een zeer interessant feuilleton in de „N. R. Ct.” van 27 Februari — Ochtendblad A — getiteld „Een Zeeuwisch bedrijf in 1667”. Het stuk geeft een onderhoudende beschrijving van de verovering van Suriname door Abraham Krijnsen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Polemiek. De heer Tjipto Mangoen Koesoemo schrijft in de „Modjopait” o.m.:

Uit Nice jankt de befaamde K. W. in zijn lijfblad, het „N. v. d. D. v. N.-I.” Dat ligt in het beestje zijn aard; veel kwaad kan hij met dat janken niet doen. Logisch zou het wezen, zoo wij hem stil lieten janken, als hij er liefhebberij in heeft. Doch de hond blaft voornamelijk kameraad D. D. aan, en daar deze, onze voorman, afwezig is, staan wij er voor, het noodige te zeggen, om het gejang bovenbedoeld „de noodige eer” te bewijzen. De scheele ridder zonder vrees of blaam, Karel de Nar, vergelijkt D.D. en diens aanhang bij de Jong-Turken. „Dank u, meneer! te veel eer.” Hij jammert: „Getuige het koelbloedig uitroepen der Armeniërs, het vermoorden van gansch een volk.” Dat zijn dan Enver Pacha en Talaat Bey geweest, die belust moeten zijn op Armenisch bloed? Maar een oogenblik: is onze ridder de Nar — wat een contradictie in terminis — hier niet aan het verdraaien van de feiten in Indië geweest. In Atjeh heet de moordenaar in 't groot, die de menschen — Atjehers zijn toch ook menschen — meedoogenloos over de kling heeft gejaagd, omdat..... omdat zij de doodzonde begaan hebben van hun vrijheid lief te hebben, geen Douwes Dekker, geen Tjipto en ook geen Suardy. Welke namen die geëpeltterde moordenaars dragen, weten mijn lezers wel..... Ik ben zoo bang voor een persdelict..... Of D. D. s aanhang t.z.t. wreeder zal zijn dan de handhavers van het Nederlandsche gezag, is een vraag, waarop nu niet met zekerheid een antwoord is te geven. Ik geloof van wel, want..... de Nar zegt het, en dus is het zoo. In elk geval echter zal het een gradueel verschil zijn; een kwalitatief verschil in wreedheid zal niemand kunnen constateeren, die geen... Nederlandsche oogen in zijn hoofd heeft, als die Nar.

„Vergif, dolk, bom, zijn de werktuigen tot..... dwingelandij, roof, bloedstorting de gevolgen van de zege van het Jong Turkendom.”

U is onbetaalbaar als paladijn van het idee overheersching, mijnheer de Nar. Wie weet, of vergif, dolk, bom ook niet onze middelen „worden” om aan ons doel te komen? Wij zeggen „worden”, want tot nu toe hebben wij er niet aan gedacht en zoo lang wij voor zwakke Hollanders staan, zullen vermoedelijk vergif, dolk en bom onnoodig zijn: de zege zal toch ons wezen, zonder de wapenen der barbaren.

Wat de gevolgen zijn van onze zege?

Wij zullen het u zeggen: verplichte koffiekultuur, heerdiensten, alcoholisatie van het volk, vergiftiging met opium op groote schaal, dat alles boven en behalve een belastingstandaard van 25 pct. Is u dat voldoende? Zoo vraagt Tjipto Mangoen Koesoemo in de Modjopait.

Kinderlijke Liefde. Een inzender in de „Oetoesan Hindia” deelt mede, dat de kleine man in Solo en Djokdja tijdens de daar gehouden huwelijksfeesten een groote mate van belangstelling voor hunne vorsten betoond heeft. 't Was een blijk van groote kinderlijke liefde van Kromo voor zijn eigen Soenan en Sultan, en dat terwijl zij moesten aanzien, dat de Europeanen bij deze gelegenheid aten en dronken en pret maakten in auto's en

societeiten. De vreemdelingen mochten vrij rond fietsen en rijden op de aloen aloen; zij — de Inlanders — moesten echter van hunne voertuigen afstappen en te voet gaan, en dat in hun eigen land, waar zij geboren zijn en toch slaaf zijn; in het land, waar al hunne voorouders begraven liggen, en dat zij, als het er op aan komt, met hun eigen bloed zullen moeten verdedigen. De redactie teekent hierop aan, dat die Inlanders toch eigenlijk lafaards zijn. Zij ondergaan de beleedigen van de Europeanen, maar durven toch niet bij hunne Vorsten daarover te klagen. Wat beteekent dan die kinderlijke liefde?

Misbruik van macht. Onze regeering is rechtvaardig en goedertieren, zoo gaat de „Oetoesan Hindia” voort, maar daar tegenover moeten handelingsgeconstateerd worden van hare ambtenaren en andere vertegenwoordigers, ook van verscheidene Inl. hoofden, die schelden, slaan, schoppen en willekeurige vonnissen uitspreken. Al hebben wij de Hollandsche driekleur ook nog zoo lief, langzamerhand zal op deze wijze het vertrouwen in de Regeering verloren gaan.

De Sarikat Islam te Palembang heeft, volgens de „Pembrita Betawi”, telegraphisch bij den G.-G. geprotesteerd, dat de Inl. begraafplaats aldaar drie palen verder verplaatst werd dan de Europeesche, die maar twee palen verder van plaats veranderen moest. Dit is een te veroordeelen toepassing van het recht van den sterkste, meenen de Inlanders. De gevolgen kunnen wellicht minder aangenaam zijn voor het Bestuur. De bijgevoegde Inlander zoekt als hij ontevreden is, zijn troost en zijn recht in den godsdienst.

Rechtgeaarde Mohamedanen. Temanggoeng wordt in de „Oetoesan Hindia” aan andere plaatsen ten voorbeeld gesteld, wijl daar de Inlandsche ambtenaren met hunne vrouwelijke huisgenooten de dagelijksche geboden in de missig verrichten. Des Vrijdags is er niet één, die den kerkgang verzuimt.

Coöperatie. De gepensioneerde regent van Karangar, de wel bekende Raden Adipati Ario Tirta Koesoemo, is volgens de „Bintang Soerabaja” nog steeds vol ijver en toewijding in de behartiging van de belangen der Inl. bevolking in zijn voormalig regentschap. Al is hij gepensionneerd, toch gevoelt hij nog den band, die tusschen hem en zijn vroegere onderdanen bestaat. Zoo heeft hij in December j.l. een vergadering belegd van alle Inlanders, bezitters van klap-pertuinen in dit regentschap, om een coöperatieven bond te vormen.

Weer een nieuw Inl. Orgaan. Te Soerabaja wordt een nieuw maandblad uitgegeven: de „Soeara Boemi Poetra (de stem van het Inlandsche volk) als orgaan van de vereeniging van de Inlandsche ambtenaren bij den pandhuisdienst te genoemde plaats. Het abonnement bedraagt f 1.20 per jaar, het zal niet op een bepaalden dag in de maand verschijnen en staat onder redactie van den heer Soerokardono, lid van de redactie der Oetoesan Hindia en een wel bekende Kaoem Moeda van Soerabaja. Directeur-administrateur is de heer Achmad Armin — zoo bericht de „Bintang Soerabaja.”

Pressie. Naar aanleiding van de berichten, dat Duitschland bezig was Perzië aan den Eur. oorlog te doen deelnemen, evenals het dit met Bulgarije gedaan heeft, vroeg de „Oetoesan Hindia”: of het wellicht de bedoeling van den Heer en den Profeet is, om alle mannen in Europa te doen verdwijnen? Deze oorlog heeft al grooten nood in de geheele wereld veroorzaakt, ook in Ned.-Indië, waar duizenden Inlanders reeds jaren lang lijden onder de gevolgen van ziekten, als pest, pokken en cholera. Nu weer zijn het groote orkanen, die het land teisteren. Een inzender in evengenoemd blad hoopt, dat opgehouden mag worden met al die geldinzamelingen voor het buitenland (België, Nederland en Turkije). Het geld kon beter voor Java zelf besteed worden. Met een oprecht hart staat men toch niet voor het buitenland iets af. 't Is alles pressie, zoo schrijft de redactie.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Huwelijksadvertenties. Volgens de „Sinar Sumatra” is 'in Europa gebruikelijk, dat de een of andere al dan niet bejaarde heer per advertentie een jonge vrouw of weduwe voorstellen doet om bij nadere kennismaking een huwelijk aan te gaan en nu schijnt 't, dat de Chinezen in N.-I. hetzelfde gaan beginnen. Zoo is in de Warta een advertentie opgenomen van een zekeren Gan King Sing, die een jong meisje van 16 jaar voor een aanstaand huwelijk zoekt, goed van uiterlijk, maar dat vooral — en dit als een eenige vereischte — de gambang bespelen kan, om hem dagelijks zijn geliefde melodie „kembang djamboe karok” te doen hooren. 't Gaat thans echter in N.-I. met advertenties in 't algemeen — zoo redeneert het blad — een verkeerd kant uit. Een ieder, die aan vooruitgang van ontwikkeling des volks geloof, moet beschaamd staan voor de middelen van aanprijzing, die heden in de koopmanswereld in zwang komen om ondernemingen, fabrieken, publieke gemakkelijkheden enz. als bijzonder uitmuntend en verlokkelijk aan te bevelen. De aanbevelingsmiddelen zijn dikwijls zoo intens dwaas en smakeloos, dat zij juist de tegenover gestelde uitwerking moeten hebben. Het publiek zou dan ook goed doen, iedereen met verachting den rug te keeren, uit wiens openbare bekendmakingen de h u m b u g zoo duidelijk spreekt.

BEËEDIGD EXPERT.

Inkoop van Oud-Indische Brillanten, Paarden, Juweelen, enz.

N. BLOM,

Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320. AMSTERDAM.

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen LINCOLN SHOES

Suede, zwart of gekleurd Glacé en Lak.

Wekelijksche verzending naar de Tropen.

Vraagt onze volledige Catalogus.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet. ZUVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangenaam neusklank, die het verouderde systeem van machines met safferaal eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen. De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,
BATAVIA.
GRAMOPHONE AGENCY,
38 Gemblongan, SOERABAJA.
HUTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY
— 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

Adverteeren doet verkoopen.

De „Perniagan” kan met betrekking tot de hierboven bedoelde huwelijksadvertentie eigenlijk niet gelooven, dat zij werkelijk van den heer Gan King Song afkomstig en ernstig gemeend zou zijn.

Kerstdag en andere feesten. Zaterdag 25 December 11. — alzo Si Miskin in de „Perniagan” — werden de kranten niet gedrukt, ook niet de Maleische en Chinese. Vele toko's en handelshuizen, ook de gouvernementskantoren, waren gesloten vanwege den Kerstdag, de herdenking van den geboortedag van Nabi Isa (Jezus). Zoo op dien dag de Maleische en Chinese bladen wel verschenen waren, zouden de Christenen daarover niets aan te merken gehad hebben, omdat Jezus niet de Heilige der Chinezen en Mohamedanen is. Doch zij werden niet gedrukt en uitgegeven uit eerbied voor de geloofsovertuiging der Europeanen. Geloofsovertuiging is een mooi woord. Houden de Europeanen zich echter wel aan hun geloof? Houden zij de heilige dagen in eere? O.i. doen zij 't niet. Waarom? Wij weten 't niet; maar wel vragen wij 't ons af, waartoe dan die heilige dagen er op na te houden, als men die toch niet in eere houdt? De kantoren worden op die dagen gesloten, om aan het personeel de gelegenheid te geven hunne godsdienstplichten te vervullen, in verband met de herdenking van de gebeurtenis, die daarop betrekking heeft, maar niet om op dien dag te dobbelen en zich dronken te drinken. Op den avond van dien dag (den 25en) kon men, wel is waar, in verscheidene huizen de ouders met hunne kinderen zien bidden en godsdienstige liederen hooren zingen; maar van nog meer huizen zag men de menschen uit gaan om pret te maken, sterken drank te drinken en te dobbelen. Schamen de Christenen zich niet hiervoor? Maar zoo gaat 't in de wereld! De verzoeken van den duivel zijn sterker dan de voorschriften van den Zaligmaker. Tegen tien menschen, die op den Kerstdag naar de kerk gingen, waren er honderden, die in de Concordia, Harmonie en cafés zaten. De menschen in den vroegeren tijd waren meer trouw aan de adat, hadden meer eerbied voor hun geloof, hielden zich meer aan de adat-kahormat-tan. Nu is men voor die dingen onverschillig geworden. In een ander opzicht is de toestand in de maatschappij echter onveranderd gebleven. Een Europeesch soldaat wordt in de restaurants van Versteeg, Stam en Wijns enz. niet toegelaten, omdat hij, in zijn soldatenpak, in de oogen van de andere heeren voor een „lager wezen” wordt aangezien. Maar diezelfde soldaat wordt, zoodra bij burger geworden is, wel toegelaten, waar ook, als hij maar de noodige contanten bij zich heeft.

Een perantean (een tot dwangarbeid veroordeelde Inlander) wordt door zijn medemenschen niet aangekeken, maar zooda is hij niet in vrijheid gesteld, of hij wordt in alle huizen binnen gelaten, als hij maar geld heeft. De toestand van de „slechte” publieke vrouwen en van haar, die over dezen gesteld zijn, is in den laatsten tijd wel eenigszins veranderd. Vroeger mocht een prostitute zich niet vertoonen in het gezelschap van „fatsoenlijke” vrouwen, maar nu ziet men haar bij Ch. huwelijks- en andere feesten aan de speeltafels naast en bij vrouwen van goeden naam. Al is 't ook mogelijk, dat de gastheer al die nachtvinders niet kent, het alom bekende „hoofd” van deze wezens, die te Djembatan Sentiong woont, kan hem toch niet onbekend wezen en toch ziet men haar bij feestelijke gelegenheden aan de speeltafels met of in het gezelschap van fatsoenlijke vrouwen. Ik (Si Miskin) begrijp niet, dat die vrouwen een invitatie krijgen, ook niet, dat die wel bekende matrone zich niet geneert om in goed gezelschap te komen. Zij moet zich daarin toch niet thuis gevoelen. Of is 't alleen om een poging te wagen ander-mans-vrouwen op den slechten weg te krijgen en de jonge meisjes het hoofd op hol te brengen, ze tot een prooi der mannen te maken? De lezer moge zelf oordeelen!

Zou 't waar zijn? Volgens de „Bintang Soerabaja” wordt Goenawan, hoofdredacteur van de „Pantjaran Warta” en vice-president van de Sarikat Islam in West-Java, op last van den Procureur-Generaal bij het Hoog Gerechtshof in N.-I. vervolgd, wegens het verduisteren van een som van f66000 uit de kas der S. I. Is al dat geld weg? zoo vraagt 't blad en besluit: De haan van Tjipto Mangoen Koesoemo, die deze zaak heeft openbaar gemaakt, zal nu wel victorie kraaien!

Een Chineesch Dagblad. De „Perniagan” en de „Djawatengah” melden, dat te Soerabaja een dagblad zal worden uitgegeven in het Chineesch met Chinese karakters, den naam dragende van Soe Pin Djit Po. De letters en persen zijn reeds van China ontvangen. De Chineesche letterzetters komen ook van China. Het kantoor zal te Boengkaran (hoofdplaats Soerabaja) gevestigd zijn.

Ingenomenheid. Volgens de „Sinar Sumatra” hebben de bladen in China hunne ingenomenheid betuigd over de benoeming van Graaf van Limburg Stirum tot Gouverneur-Generaal van N.-I. De Chinezen kennen Z.Ex. uit den tijd, toen hij in China vertoefde. Volgens „The Penang Sin Po”, zou met deze benoeming de bedoeling voor moeten zitten, groote veranderingen in het bestuur tot stand te brengen, vooral opzichts de Chinezen in N.-I. Het blad hoopt er het beste van.

Van Vreemde Koloniën.

't Gele gevaar voor Nederlandsch Indië.

Ten opzichte van 't gele gevaar blijft Nederland in een stelselmatige struisvogelpolitiek volharden. Wij hebben 't

niet betreurd dat van de Dreadnought-vloot voor Indië niets gekomen is, aangezien wij van die logge zeekasteelen nooit heil hebben verwacht, maar wel spijt 't ons dat de politiek, die bij 't ontwerpen van het ernstig plan met zelfbewustzijn sprak, met 't plan tevens heeft afgedaan. Nederland wil 't gele gevaar voor zijn Aziatische bezittingen niet zien. Het is zeker te verwonderen dat de stemmen, die in ons land over deze kwestie zijn opgegaan, zoo weinig weerklank hebben gevonden in de volksvertegenwoordiging en in de groote Nederlandsche pers. Vele kwestien van minder belang vinden een partij of een woordvoerder, die er zich warm voor maakt en anderen tracht er zich mede warm voor te maken, maar dit vraagstuk dat heel veel ellende aan de koloniën en aan het moederland dreigt te brengen wordt hoogstens nu en dan als ter loops even eenige aandacht waard geacht. Waarom? Omdat de oplossing niet voor de hand ligt; omdat die oplossing diep ingrijpende, vergaande, krachtige maatregelen met veel durf en taale, moedige volharding vereischt; omdat de regering die oplossing niet aandurft en er evenmin een partij of een staatsman is die daartoe durft aan te zetten.

Voelende het kleindoen van natie en regering, komt de tegenpartij tot al sterker en sterker sprekende uitingen. De vreemde agenten, de officieele inspecteurs in onze koloniën behoren al tot de oude geschiedenis. Waren China en Japan er niet toe gekomen eerst elkander naar de keel te grijpen, samen zouden zij over onze koloniën vermoedelijk al het vonnis hebben geveld, waarvoor zij de acte van beschuldiging nu voor later opgelegd hebben. Maar intuschen ijveren zij door om die acte met nieuwe gegevens aan te vullen en de afdoende voltrekking van het vonnis meer te verzekeren.

Een Japansche brief in het Handelsblad heeft aandacht gevraagd voor een artikel van Yoesaboero Takekosji, een van de voornaamste en meest invloedrijke journalisten, die bovendien een staatsman van betekenis is, zitting had in 't parlement, minister van onderwijs is geweest en o.a. ook onze koloniën bezocht heeft. Zijn artikel „De eerste stap in onze nieuwe Marine-Politiek” geeft, voor wie de beweging in 't Verre Oosten gevolgd heeft, eigenlijk weinig nieuws, maar 't spreekt duidelijk de aspiratiën uit, die Japan bij onderstelling reeds werden toegedacht, en de schrijver trekt daarbij den struisvogel zoo geducht aan de veeren, dat het hem wel moeilijk moet worden den kop in 't zand te houden.

Na een aansporing om 't gebied voortdurend en nu met jonge kracht uit te breiden, schrijft hij:

„Soms kunnen wij ons gebied vergrooten door zoogenaamd vredelievend binnendringen, maar soms dienen wij aanvalend op te treden. Als wij dit laatste doen, zullen wij ongetwijfeld door Europa en Amerika een oorlogszuchtig volk genoemd worden. Maar ik geloof niet, dat een oorlogszuchtig volk altijd verfoeilijk is. Ongeveer alle groote mogendheden waren oorlogszuchtig tijdens hun expansie, en toch keuren zij die aanvallende politiek af, zoodra een ander volk de zelfde middelen voor een zelfde doel te baat neemt, die zij eens gebruikten.”

Engeland en Duitsland worden aan hun geschiedenis getoetst, ook wat 't stelsel van staatspeculatie betreft.

„Naar welke richting Japan zijn gebied moet vergrooten?” Takekosji antwoordt: „Als alle andere volken naar het Zuiden, niet naar het Noorden. De geschiedenis leert, dat volken zich altijd van het N. naar het Z. verplaatst hebben en niet omgekeerd”. Ook dit wordt met voorbeelden verduidelijkt. Daarna wordt de taak van Japan in Korea en Mandsoerije erkend, „maar als onze politici ons durven dwingen verder noordelijk door te gaan, dan begaan zij een groote fout in hun koloniale politiek.”

„Wij Japanners, moeten onze aandacht wijden aan de Zuidzee-eilanden. Als een gevolg van onzen oorlog met Duitschland heeft onze vloot eilandengroepen in bezit genomen als de Carolinen en Marshall eil. Maar dit zijn eigenlijk geen eilanden, het zijn slechts rotsen. Ofschoon ons volk zich verheugt in het bezit van deze groepen, hebben zij weinig waarde. Wij kunnen niet trotsch zijn op het bezit van Zuidzee-eilanden vóór wij Java en Sumatra hebben.

„Deze liggen tusschen den Indischen Oceaan en de Aziatische Zeeën en nemen een hoogst belangrijke strategische positie in. De Soendastraat tusschen deze beide eilanden is een natuurlijke vesting. Indien een groote mogendheid daar een vesting zou bouwen en in het bezit zou zijn van een aantal onderzeeërs, behoorend tot een machtige vloot, dan zou geen andere vloot ter wereld, hoe sterk ook, daar kunnen doorkomen. Als Japan deze twee eilanden in bezit neemt en de Straat met zijn vloot versterkt en beschermt, dan zal geen Europeesche vloot in staat zijn zich een weg te banen tot in de Aziatische Zeeën. Voor een vloot, die uit den Indischen Oceaan naar de Aziatische Zeeën wil gaan, zijn er twee wegen slechts; de eene is tusschen Singapore en Sumatra, de andere is door de Soendastraat. Tegenwoordig, nu een onderzeer zich tot op een afstand van 5000 mijlen kan verplaatsen, is het geen moeilijke taak voor de Japansche vloot, elke Europeesche vloot daar tegen te houden. Daarom stel ik voor, deze eilanden in bezit te nemen, ten eerste van een strategisch standpunt.

„Europeanen zeggen altijd, dat het een last voor ze is om andere rassen te beschaven. Nu wij reeds in het bezit van westersche beschaving zijn, is het nu niet onze plicht ook andere rassen te beschaven en daardoor de lasten van de Europeanen te verlichten? Voornamelijk acht ik het onzen plicht, de Maleische bevolking te bevrijden uit haar tegenwoordigen toestand, die onder Nederlandsche administratie werkelijk ellendig is. Over den oorsprong van ons ras zijn de geleerden het niet eens, maar er bestaat weinig twijfel, of wij hebben Maleisch bloed in onze aderen. Toen ik een paar jaar geleden deze eilanden bezocht, voelde ik mij alsof ik in Kyoesejo reisde, omdat de huizen, de kinderen, de heggen rondom de huizen, en alles in de levenswijze deed denken aan de levenswijze in Japan. Is het dan niet onze plicht om deze landen van onze voorvaderen te redden uit hun tegenwoordig bestaan onder Nederlandsche administratie?

„Iedereen herinnert zich, hoe deze twee eilanden ons ongerust maakten gedurende den oorlog met Rusland. Op deze eilanden hadden de Duitsche oorlogsschepen hun basis voor werkzaamheden gericht tegen de koopvaardijsschepen in den Indischen Oceaan. Van deze eilanden voorzien de Duitschers de ontevreden in Britsch-Indië van het noodige, om in dat land oproer te stoken ten nadeele van Engeland. Het draadlooze telegraafstelsel op Borneo wordt in den tegenwoordigen oorlog gebruikt ten voordeele van Duitschland.

„Het is niet altijd een reden tot vrees een sterke mogendheid in de buurt te hebben, maar een klein land, dat niet in staat is zijn onzijdigheid te handhaven, levert gevaar op voor zijn bureu. Voor Japan is het een gevaar om zulke zwak verdedigde landen in zijn buurt te hebben als Java en Sumatra zijn.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Modemagazijnen
F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10.
Prins Hendrikstraat 104-106
Nieuwe afdeling: Blouses
Prima Confectie.
Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade 10, I. I. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Individuele Ongevallenverzekering,
Automobielverzekering, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

BROOD- EN BESCHUITFABRIEK
„DE OUDE VETTE HEN”
BIJ HET STADHUIS. TEL. HAAG 2480 en 2500.
LUNCHROOM
THEE-CONCERT

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

VERKOOPHUIS
GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
VALERIUSSTRAAT - DEN HAAG
- Tramhalte Lijn 3 -
Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.

Adverteeren doet verkoopen.

„Enkelen zeggen misschien, dat deze eilanden Hollandsch eigendom zijn en dat Japan ze niet kan nemen. Maar als de Hollanders de levenswijze van de inboorlingen niet kunnen verbeteren en niet in staat zijn vrede en orde onder hen te handhaven, dan zijn Java en Sumatra een bedreiging voor de naburige landen, en wij zijn gerechtigd ze in bezit te nemen.

„Bovendien heeft Holland deze eilanden nog niet eens in bezit, maar heeft ze slechts tot een protectoraat gemaakt door middel van haar overeenkomsten met de inlandische hoofden. Sommige stammen vechten nog tegen Holland. Japan kan daarom met de hoofden van die opstandige stammen verdragen sluiten zoals Holland dat deed en deze landen tot zijn protectoraat maken.

Tot zoover ons lang citaat uit de vertaling van 't Japansche artikel.

Och, 't is maar een artikel. Elk Japanner kan er morgen een tegenover stellen, waarin aanbevolen wordt om Java en Sumatra rustig in handen van de oude vrienden van weleer te laten. Dit recept, overgoten met een sausje van de andere mogendheden zullen niet gedoogen enz., zal onze Jan Salie het artikel van den Japanschen Jan Kordaat gerust gesteld doen toevouwen. En als hij dan onder de berichten van den dag leest dat een Japansch eskader in de Middellandsche zee is aangekomen, zal hij de betekenis van dezen stouten zet ook niet in verband brengen met Japan's toekomst- en uitbreidingsplannen. En als hij dan even verder leest over de reis van den nieuwen gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië van Kaapstad naar Durban, door het ruim een eeuw geleden verloren Nederlandsch territorium in Zuid-Afrika, door het verloren land, waar het Hollandsche element, alle gebeurtenissen en verdrukking ten spijt, zich staande houdt in eeuwig verlangen naar- en in eeuwig verwijt aan het land dat zich groot over drie werelddeelen uitstrekt en zich toch maar voorpraat dat het te klein is om zich te verweren, als Jan Salie leest van de reis van gouverneur-generaal van Limburg Stirum door verloren Zuid-Afrika, dan zal hem dit niet brengen tot de vraag, zou hij misschien reizen van het verloren naar het te verliezen land! En als die gedachte wel bij hem opkomt, dan? — Wel, Zuid-Afrika is immers 't land van de struisvogels.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Vereeniging „Het Bali Instituut“.

Aan de Nederl. Staatscourant van 23 Febr. no. 45, ontleenen wij omtrent deze vereeniging, wier oprichting wij reeds eerder meldden, het volgende:

Het doel is, in samenwerking met de vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam: a. het verzamelen van zoo volledig mogelijke gegevens ten behoeve van het welzijn en van de stoffelijke en geestelijke ontwikkeling van de Balische bevolking en van onze betrekkingen met haar.

Ter bereiking van dit doel zullen één of meer vaste werkers (laboranten) aan het Bali-Instituut worden verbonden, zal te gewenschter tijd steun verleend worden aan onderzoekingen ter plaatse, zullen des noods onderzoekers naar Bali en Lombok worden gezonden en zullen wijders worden aangevoerd alle wettige middelen, die geoordeeld worden aan het doel bevorderlijk te zijn.

Aan de leden worden de uitgaven van het Bali-Instituut kosteloos verstrekt. De leiding van het Bali-Instituut is bij een directorium van ten hoogste 13 leden.

De vereeniging is opgericht voor den tijd van 29 jaren, gerekend vanaf 12 Nov. 1915. (Ind. Merc.).

„Oostkust van Sumatra-Instituut“.

In een onlangs te Amsterdam gehouden vergadering van belanghebbenden bij de cultures, de nijverheid, den handel en de scheepvaart ter Oostkust van Sumatra, is opgericht het Oostkust van Sumatra-Instituut, dat zich in samenwerking met het Koloniaal Instituut ten doel stelt „het verzamelen van zoo volledig mogelijke gegevens betreffende het gewest Oostkust van Sumatra en de bevordering van het welzijn van dat gewest en zijne bewoners. Ter bereiking van dat doel zullen een of meer vaste werkers aan het Instituut worden verbonden, zal te gewenschter tijd steun worden verleend aan onderzoekingen ter plaatse en zullen wijders worden aangewend andere wettige middelen, die geoordeeld worden aan het doel bevorderlijk te zijn.

Tot archivaris is aan het Instituut verbonden de heer W. H. M. Schadee. Het adres van het Instituut is: de afdeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. (Ind. Merc.).

De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java.

No. 7 van Serie II der reeks geschriften, welke onder den verzamelaarsnaam „Onze Koloniën, onder redactie van R. A. van Sandick“ worden uitgegeven, bevat een beschouwing van den heer T. J. Bezemer, leeraar aan de Rijks-Landbouwschool te Wageningen, over „De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java“. Schrijver geeft een beknopt, doch niettemin duidelijk overzicht van deze merkwaardige instellingen. Achtereenvolgens behandelt hij: De geschiedenis; Het bestuur der Javaansche desa; De ingezetenen; De desa en het landbezit; De desa en het inlandsch landbouwerdrietwezen; De desa en het onderwijs.

Noord-Sumatra.

„Eenige jaren geleden verscheen van de hand van Prof. Dr. Wilh. Volz, hoogleeraar aan de Universiteit te Breslau, een belangrijk boekwerk over Noord-Sumatra, hoogst belangrijk niet alleen omdat Noord-Sumatra nog nagenoeg geheel onbekend terrein was, zoodat de ontdekkingsreizen van Volz een eersten lichtstraal wierpen over menige landstreek, waar nog volstrekte duisternis heerschte, maar ook, omdat de schrijver door zijn uitgebreid onderzoek in verschillende opzichten — inzonderheid wat betreft den samenhang van Sumatra met 't Aziatisch vastland en den overgang van dit continent tot 't diepe bekken van den Indischen Oceaan, — tot gevolgtrekkingen wordt geleid, wier betekenis tot ver over de grenzen van het eiland reikt“.

Met deze woorden opent de heer N. L. Wiltink een artikel in de Januari-afl. van het Tijdschr. voor Geschiedenis, Land- en Volkenkunde, waarin een uitvoerig overzicht wordt gegeven van den belangrijken arbeid van Prof. Volz, een leerling van den grooten Ferdinand von Richthofen. In een volgende afl. van genoemd tijdschrift wordt het overzicht voortgezet.

De administratie eener suikeronderneming.

De heer J. Sibinga Mulder publiceert in de Febr.-afl. van „De Handel“ het eerste gedeelte eener beschouwing, getiteld: „De administratie eener suikeronderneming“, waaraan hij laat voorafgaan een korte beschrijving van het landbouwbedrijf.

Eigen Haard.

„Sinds de aardbeving, welke omstreeks het einde van November 1915 de bewoners der vlakke en berggruggen in den omtrek van den grooten Bromo in Pasoeroean met schrik en angst vervulde en de Tenggersche dessa-priesters, de eerwaardige doekoens, in langdurig gebed tot den heiligen beschermgod Dewa Bromo deed opgaan om het gevaar van hun arme dorpsgenooten af te wenden — sindsdien heeft de gapende vulkaan zijn rookkolommen omhoog gedreven met ongekende kracht. Reusachtige wolken van zwarte, dikke zwavelrook stegen als één massieve massa op, bogen dan in de richting van den heerschenden wind, om zich ten slotte als een gordijn van mist en vuil te werpen over het omringende landschap. De daken der huizen, de boomen, planten en bloemen, alles was met zwarte asch als in rouw gedompeld, en ook in de huizen drong ze door. Daar bedekte ze de spijzen, vertoebelde de dranken, en, al at of dronk men niet, dan nog proefden de bewoners de zwarte stof, die immers met de lucht ingeademd werd“.

Aldus het begin eener korte beschrijving (met mooie afbeelding) van de jongste werking van den Bromo, in het weekblad „Eigen Haard“ van 26 Febr.

Het zelfde Nr. bevat nog een schets „Uit het Javaansche dorpsleven“, door H. W. Bredée, welke in een volgende afl. wordt voortgezet.

De kerstening van Java.

In de Ned. Zendingsbode van 25 Febr. het vervolg van het artikel van zendeling A. Vermeer over den kerstening van Java. Schr. meent dat men, om het Evangelie te verkondigen aan de miljoenen Inlanders in onze koloniën, niet alleen zendelingen noodig heeft, doch ook Christen-ambtenaren in alle takken van dienst: bij Binnenl. Bestuur, bij de Rechterlijke macht, bij de B. O. W., bij den Geneesk. Dienst, bij het Onderwijs, enz. enz. De heer V. zegt verder „dat wij God niet genoeg kunnen danken dat de (thans aftredende) Vertegenwoordiger der Kroon op Buitenzorg een man des geloofs is. Maar de Gouverneur-Generaal zonder staf van Christelijke ambtenaren, is een geneesheer zonder medicijnen of instrumenten, of als een timmerman zonder gereedschappen.“

De Ingenieur.

In het Nr. van 26 Febr. wordt de discussie over de rapporten der Indische havencommissie voortgezet. Thans is de heer W. Elenbaas, oud-hoofdingenieur B. O. W., weder aan het woord.

Het eiland Nias.

Den 17en Febr. j.l. heeft zendeling Bieger, die 8 jaar op Nias heeft gearbeid, in een voordracht zijne ervaringen van dat eiland en zijn bewoners medegedeeld, waarvan de Ned. Zendingsbode een overzicht bezat.

We ontleenen er het volgende aan:

„De bevolking van Nias wordt op een 200.000 zielen geschat. Zij verbeelden zich, de oorspronkelijke inwoners der aarde te zijn en noemen zichzelf „Niha“ d.i. mensch, en menschen uit andere plaatsen „Dawa“ d.i. van buiten gekomen. De blanken zagen zij aan voor zonen van goden. De Niassers, zelfs de hoofden, dragen niet veel kleeding maar zijn erg gesteld op goud van zuiver gehalte. De hoofden hebben soms een gouden pajong (zonnenscherm op langen stok), ook wel een kroon ter waarde van 3 à f400 of een met goud belegd baadje ter waarde van f1000.

De menschen op Zuid-Nias zijn niet alleen koppensnellers maar hebben ook voor hun feesten menschenoffers noodig. Een jongen van ongeveer 12 jaar vertelde aan zendeling Bieger, dat vóór het feest een gevangene aan een paal gebonden werd en hij zelf nog eens had meegelopen om hem met messteken te doden. — De bodem is vruchtbaar en de klappercultuur levert de menschen een gemakkelijk middel van bestaan op. Een klapperboom begint 6 à 7 jaar nadat hij geplant is, vrucht te dragen en elke boom geeft jaarlijks voor een waarde van f2.50 à f3. Maar te Bawalia, de standplaats van Br. Bieger werden vroeger geen velden ontgonnen of vruchtboomen geplant, want men was voortdurend in gevaar van vijandelijke overvallen. Als een meisje naar de bron ging om water te halen moest een gewapend jongeling haar vergezellen. En als vrouwen een bezoek gingen brengen in een naburig dorp, een uurtje slechts van het hare verwijderd, moesten 10 à 20 gewapende mannen haar beschermen. Van daar, dat de menschen dikwijls zich de maag met banden toe moesten snoeren, om het knagen van den honger niet te gevoelen.“

Tot zoover zendeling Bieger, die nog mededeelt, dat de toestanden tegenwoordig echter aanmerkelijk verbeterd zijn.

Muziek en zang op Java.

In No. 52 van jaarg. 1915 van „De Banier“ schrijft de heer M. v. d. Hilst een interessant artikel over muziek en zang op Java, al zullen velen zich niet kunnen vereenigen met de conclusie van den schrijver, wanneer hij zegt:

„Evenwel de Javaan beoefent niet de kunst voor de kunst. Zijn muziek en zang is een onderdeel van zijn leven als niet-christen. Het gamelan-spel is een onderdeel van huwelijks-, begrafenis- en besnijdenisfeesten, jaar- en oogstfeesten. Hij kan het gamelanspel niet beoefenen zonder herinneringen wakker te doen worden, wellicht verlangens te wekken tot voorbijgaande tijden.

Daarom moeten wij veeleer trachten de Javaan liefde bij te brengen voor onze muziek.

Het Mohammedanisme heeft ook wat kunst betreft, geen invloed op den Javaan kunnen oefenen, omdat het zijn geloofs- en zieleleven niet veranderd heeft.

Maar het Christendom dat ook de ziel van den Javaan geheel verandert en herschept, zal hem tevens den invloed van de Christelijke kunst, speciaal van de Christelijke muziek doen ondergaan. Hij zal deze beginnen te waardeeren en lief te hebben, en zal er ten slotte in hooren het prelium van het hemelsch concert der gezaligden“.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 8: De pestbestrijding op Java, door Dr. J. J. van Loghem. — Het Indisch boschwezen gedurende 1914, door A. te Wechel. — Mededeelingen van het Besoek Proefstation No. 19, besproken door P. Hondius Jzn. — De Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool. — Wetenschappelijke en empirische keuring van rubber. — De buitenbezittingen van 1904 tot 1914. — Voederwaarde van molastego, door F. van Dixhoorn. — Oogstverwachting voor 1916. — Het purperriet. — Aschregen van den Bromo. — Kedirische landbouwvereeniging (vervolg). — Cursus en vergaderingen over rietcultuur in 1916. — Uitvoer van Java. — Benevens de gewone wekelijksche rubrieken.

Voor ethnografen.

In „Man“ van Febr. een geïllustreerd, belangrijk artikelje van W. N. Beaver, getiteld „A further note on the use of the wooden trumpet in Papua“.

Voor geologen.

De Januari-afl. van Petermann's Mitteilungen bevat een studie van Prof. dr. J. Walther, over „Das geologische Alter und die Bildung des Laterits“, waarvan het tweede gedeelte is getiteld: „Der Laterit auf Java“.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“ Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 'smorgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws-Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Leeuwentot, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

„Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industrieelen middenstand, Exportblad“.

Mededeelingen.

Van de Afdeling Breda en Omstreken:

Verantwoording 1915.

Contributiën	f 80.50
Spaarbank	80.00
Rente	2.60
Ontvangen voor Curaçao	354.75
Totaal	f 517.85

LASTEN.

Afdracht Hoofdbestuur	f 29.25
Advertentiën en drukloon	6.90
Zaalhuur	3.00
Afdracht J. van Aalst voor Curaçao	360.00
Onkosten voor loopers met rekeningen enz.	10.00
Zegel	0.25
Aan Broese en Co. zijn rekening	5.90
Porti, telegrammen, aantekeningen	4.30
Aan de spaarbank	82.00
Kassaldo	15.00
Totaal	f 517.85

De Penningmeester,

E. G. A. TAENZER.

Breda, den 17 Februari 1916.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Op de jaarvergadering onzer afdeling, gehouden op 17 Februari j.l., werden de beide periodiek aftredende leden mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik en mevrouw J. J. Lagers, herkozen, terwijl tot nieuw bestuurslid werd gekozen de heer P. Cheriex.

Notulen der vorige jaarvergadering werden goedgekeurd evenals jaarverslag van de secretaresse en verrekening van den penningmeester.

Als afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging werd benoemd mejuffrouw J. v. d. Schuyt en de heer S. H. Tjalling als plaatsvervanger.

De heeren G. J. Oudemans en D. J. Roest werden benoemd tot nazien der rekening over 1916.

J. J. LAGERS, Secretaresse.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEPHOON No. 2512

□□ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □□
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □□

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN

DE GELUK ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH,

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL

OVER DE WAALSCHER KERK

58e NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL. 2234

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstaatskantoor.

Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
 HOFLEVERANCIER

ENGELSCHES CAKES.
 Prima en gewone, in verschillende smaken.
 TULBAND in verschillende grootte.
 Fijn en gewoon KRENTENBROOD.

J. B. HEIJDEMAN,
 CONFISEUR - PATISSIER.
 Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

Speciaal adres
Zoute Krakelingen.

MARTINUS NIJHOFF - UITGEVER - 'S-GRAVENHAGE

Licht- en Schaduwbeelden uit het
Amerikaansche Leven
 door R. H. RIJKENS.
 Kl. 8vo.

f 1.90, in linnen f 2.50

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11**.
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.
 Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100, 's-Gravenhage,	{ Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden	{ Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis, Utrecht,	{ Maleisch, Soendaneesch, Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
 door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.
- b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
 door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- Onze West:
- I. **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten
- II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

SPEKSLAGERIJ
A. V. D. BARSELAAR

Bleyenburg 42 - Den Haag - Tel. 804-805
 OPPERICHT 1740.
 Leverancier aan beide Kon. Hoven.

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
 VARKENSVLEESCH EN FIJNERE VLEESCHWAREN

Speciaal adres

BARSELAAR's alom met goud bekroonde
 Kalfsleverworst en Geldersche Rookworst

GEEN FILIALEN.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
 voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
 Telefoon No. 3902.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

G. RANKE
 REINKENSTRAAT 17 DEN HAAG

Manufacturen
Lingeries
Corsetten

TELEFOON H. 4271.

RIPPEN
 Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
 ELANDSTRAAT 17.
 Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame
 COLBERT-COSTUUM
 naar maat van f 35.—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRINS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

TANDHEELKUNDIGE INRICHTING, Nieuwstraat 10.

E. J. OFFERHAUS, Dentist.

KUNSTTANDEN.

GEBITTEN.

Spreekuur alle werkdagen 9-12-1¹/₂-4.

DEN HAAG, Telefoon 7352.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

OBAT BAIK

INDISCHE ZALF tegen alle
Rheumatische aandoeningen.

MAISON MEIJER

Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.
TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van Dejeuners, Dinners en Soupers.
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.85.

CHR. J. P. HARINCK-Naaimachinehandel

Waldeck-Pyrmontkade 57, Den Haag
Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.

Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia

Engros-Detail. Import-Export.
Gratis Verpakking voor Indië.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

OBAT BAIK

f 1.25 per pot, overal verkrijg-
baar. Wordt door iedereen
aanbevolen.

RUYS' Handelsvereniging

Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Groningen

„Multiplex Hammond Schrijfmachine”

Moderne Kantoormachines - Stalen Meubelen

Prinsestraat 27 ----- Telefoon 2804

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

VRAAGT WONINGGID

van het Bouw- en Woningbureau

FIRMA SCHIPPERS,

'S-GRAVENHAGE STATIONSWEG 2

Gratis inlichtingen worden verstrekt voor
alle te huur en te koop zijnde perceelen

OBAT BAIK

waar niet verkrijgbaar, franco
toezending ad f 1.35 door OBAT
BAIK, POST BOX 271, DEN HAAG.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIENEN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.